

Parshat VaEtchanan - Shabbat Nachamu Is Right Good or Good Right?

Simon Wolf

King David begins his Eulogy for Shaul and his son Yonatan with the following: "They taught the children of Yehuda archery;¹ it is written in the book of Yashar (הַנֶּהָה כְּתוּבָה עַל-יֶסֶפֶר הַיָּשָׁר)."² The Gemara queries as to what is meant by the book of Yashar (right or righteousness).³ It offers three possibilities. The first opinion is that it is a reference to the book of the Forefathers, Breishit, because Avraham, Yitzhak and Yaakov were known as Yesharim (ישרים), those that are righteous. To substantiate this, they quote a verse from the blessings of Bil'am where he beseeches God to allow him to die the death of those that are held up as paragons of righteousness (תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל), which the Gemara assumes is a reference to Avraham, Yitzhak and Yaakov.⁴ Another view is that it is a reference to Sefer Shoftim which has the recurring refrain of "...each man did that which was right in his own eyes (אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה)." ⁵ The third view is that it is a reference to Sefer Devarim based on the Pasuk in this week's Parsha, "And you shall do that which is right (וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר) and good in the eyes of God (וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה)." ⁶ In each of the instances, the Gemara brings additional literary evidence from the respective Sefer that alludes to the fact that the tribe of Yehuda acquired acumen in archery.

Of the five books of the Torah, the fact that Sefer Devarim is known as Sefer HaYashar has some evidence in the fact that the usage of the word Yashar as an adjective is heavily skewed towards the Book of Devarim. The word appears in Sefer

Devarim seven times whereas it only manifests itself two other times in the Torah (once in Shmot and once in Bamidbar). In addition, it only appears two times in each of the books of Yehoshua, Shoftim and Shmuel. Subsequent books of Tanach, including Sefer Melachim (16), Tehillim (25), Mishlei (25) and Divrei Hayamim (11), have many more citations of the word and might have been better candidates to be known as Sefer HaYashar, but chronologically the usage of the term Sefer HaYashar in the beginning of Sefer Shmuel perforce requires that it be referencing a book that preceded it. Given that that is the case, the question is why did Rabbi Elazar choose the verse in this week's Parsha to capture the theme of Sefer Devarim? What is different or unique about this Pasuk versus the other mentions of the adjective Yashar?

Rashi explains that the Pasuk of "And you shall do that which is right (וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר) and good in the eyes of God (וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה)" ⁶ as referring to the need to engage in compromise and to go beyond the letter of the law (זו פשרה, לפנים משורת) ⁷. His view is based on the Gemara in Bava Metzia which twice quotes this verse to substantiate court enforceable actions that seemingly have no normative basis.⁸ These Rabbinic institutions become a part of the fabric of the law when the right thing to do provides a greater societal good that does not significantly inconvenience or impinge on the rights of the individual.⁹ The Gemara cites two other sources¹⁰ for acting beyond the letter of the law and the Rishonim argue as to whether they are court enforceable,¹¹ but as Tosafot describes these additional requirements are increasing demands on the individual to do what is right even when they are not obligated or will suffer losses.¹² From

¹ אפשר שזה קשור לפסוק לגבי פלגש בגבעה שחלק מבני בנימין לא היו שלופי חרב בגלל שהם שמאליים ולכן היו להם מקצועיות בענייני קליעה וקשת: מכלל העם הָזֶה שָׁבַע מֵאוֹת אִישׁ בְּחֹזֶר אִישׁ יָד-יְמִינֵוֹ כְּלִיזָה קַלֶּעַ כַּבָּבִן אֶל-הַשַּׁעֲרָה וְלֹא יִחַטָּא: (שופטים כ,טז)

² וַיִּקְרָן דָּוִד אֶת-הַקְּרִיָּה הַזֹּאת עַל-שְׂאוּל וְעַל-יְהוֹנָתָן בְּנָיו: וַיֹּאמֶר לַלְמַד בְּנֵי-יְהוֹנָדָה קִשְׁתֵּי הַנֶּהָה כְּתוּבָה עַל-יֶסֶפֶר הַיָּשָׁר: (שמואל א, יז-יח)

³ כתיב: ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר - מאי ספר הישר? א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן: זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים, דכתיב בהו: תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמותה. והיא רמיזא? יהודה אתה יודוך אחיך ידך בעורף אויבך, ואיזו היא מלחמה שצריכה יד כנגד עורף? דכתיב: וזו קשת. ר"א אומר: זה ספר משנה תורה, ואמאי קרו ליה ספר הישר? דכתיב: ועשית הישר והטוב בעיני ה'. והיא רמיזא? ידיו רב לו, ואיזו היא מלחמה שצריכה שתי ידיים? הוי אומר: דכתיב: ר' שמאל בר נחמני אמר: זה ספר שופטים, ואמאי קרו ליה ספר הישר? דכתיב: בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה. והיא רמיזא? למען דעת דורות בני ישראל ללמדם מלחמה, ואיזו היא מלחמה שצריכה לימוד? הוי אומר: זו קשת. (עבודה זרה כה.)

⁴ מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמותה: (במדבר כג, י)

⁵ בַּיָּמִים הָהֵם אִין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה: (שופטים יז, כא, כה)

⁶ וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְמַעַן יִטֵּב לְךָ וּבָאתָ וְיָרַשְׁתָּ אֶת-הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר-נָשָׁבַע יְהוָה לְאַבְרָהָם: (דברים ו, ט)

⁷ הישר והטוב - זו פשרה, לפנים משורת הדין: (רש"י דברים ו, יח)

⁸ דפרעיה אבעי ליה למקריעה לשטריה, אי נמי - למכתב שטרא אחרינא עילוייה. דמדינא ארעא לא בעיא למיהדר, ומשום ועשית הישר והטוב בעיני ה' הוא דאמור רבנן תהדר, הלכך מרישא הוא דקא זבין, איבעי ליה למכתב שטר זבין. (בבא מציעא טז:)

www.swdaf.com

שמואל: האי מאן דאחזיק ברקתא דנהרא - חציפא הוי, סלוקי לא מסלקין ליה. והאי דנא דקא כתיב פרסאי קני לך עד מלי צוארי סוסיא מייא - סלוקי נמי מסלקין ליה. אמר רב יהודה אמר רב: האי מאן דאחזיק ביני אחי וביני שותפי - חציפא הוי, סלוקי - לא מסלקין ליה. ורב נחמן אמר: נמי מסלקין, ואי משום דינא דבר מצרא - לא מסלקין ליה. נהרדעי אמרי: אפילו משום דינא דבר מצרא מסלקין ליה, משום שנאמר ועשית הישר והטוב בעיני ה'. (בבא מציעא קח.)

⁹ ועשית הישר והטוב - דבר שאי אתה נוסר כל כך, שתמצא קרקעות במקום אחר, ולא תטריח על בן המצר להיות נכסיו חלוקין. (רש"י בבא מציעא קח.)

¹⁰ וְהִזְכַּרְתָּ אֶתְהֶם אֶת-הַחֲקִים וְאֶת-הַתּוֹרָה וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת-הַדֶּרֶךְ: יִלְכוּ בָּהּ וְאֶת-הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ: (שמות יח, כ) || רבי חייא לפנים משורת הדין הוא דעבד; כדתיב רב יוסף: והודעת להם - זה בית חיים, את הדרך - זו גמילות חסדים, ילכו - זו ביקור חולים, בה - זו קבורה, את המעשה - זה הדין, אשר יעשו - זו לפנים משורת הדין. (בבא קמא צט:ק.) || למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמר: (משלי ב, כ) || רבה בר בר חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביבא דחמרא. שקל לגלימיהו, אתו אמרו לרב. אמר ליה: הב להו גלימיהו. - אמר ליה: דינא הכי? - אמר ליה: אין, למען תלך בדרך טובים. ייבי להו גלימיהו. אמרו ליה: עניי אנו, וטרחינן כולה יומא, וכפינן, ולית לן מידי. אמר ליה: זיל הב אגרייהו. - אמר ליה: דינא הכי? - אמר ליה: אין, וארחות צדיקים תשמר. (בבא מציעא פג.) || ועיין עוד בתוספות בהערה 12

¹¹ ואין בית דין יכולין לכוף ליכנס לפנים משורת הדין, אף על פי שנראה להם שהוא מן הראוי (ב"ב בשם ר"י ובשם הרא"ש). ויש חולקים (מרדכי פ' ב' דמציעא). (רמ"א חושן משפט יב, ב)

¹² לפנים משורת הדין - מאשר יעשו נפקא לן לקמן בפרקין (דף ל:). תימה דלא מיייתי קרא הכא כדמיייתי לקמן בעובדא דר' ישמעאל ובהגוזל קמא (ב"ק דף ק. ושם ד"ה לפנים) בעובדא דרבי חייא במראה דינר לשולחני ונמצא רע ולקמן בסוף פרק האומנין (דף פג.) מיייתי קרא אחרינא למען תלך בדרך טובים שהוא מדברי קבלה ושביק קרא דאשר יעשו והטוב מדברי תורה וי"ל דלא מיייתי קרא דאשר יעשו אלא במקום שאחרים חייבין

the fact that the Gemara, as Rashi indicates, utilizes this verse as the source for acting beyond the letter of law rather than the many other verses that include the demand to be Yashar (יָשָׁר), implies that this derivation is likely relying on the word Tov (טוב).

It is interesting to note that the word Yashar is almost always paired with the word eyes (הַיָּשָׁר) – the righteous action is in the eyes of someone. For instance in Sefer Shoftim, the refrain that appears is, "In those days there was no king in Yisrael, each individual did that which was right in his own eyes (אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה)." ⁵ On the other hand, many of the occurrences of Yashar in Devarim and other places indicate that the "righteousness is in the eyes of God (הַיָּשָׁר) (בְּעֵינֵי יְהוָה)." If one were to simply contrast these two different formulations, it would seem to imply that proper righteousness is governed by that which is right in the eyes of God, whereas the expression "righteousness in one's own eyes" would seem to have negative connotations. It also would suggest that this behavior (righteous in man's eyes) is problematic because it supplants God with man as being the arbiter of what is considered righteous.

The Ramban in explaining the verse of "And you shall do that which is right (הַיָּשָׁר) and good in the eyes of God (וְעֵשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה)" suggests that the simple interpretation is that one should perform the Mitzvot and observe the statutes of the Torah based only on one's desire to do that that which is right and good in God's eyes. ¹³ This would corroborate the conclusion drawn above that the key distinction as to whether righteousness is looked upon positively and produces good is defined by whether it attains approval in God's eyes. The Ramban then continues that the Rabbis have a beautiful understanding of this Pasuk wherein he quotes that which Rashi cites on this verse that it is referring to the need to engage in compromise and to go beyond the letter of the law (זו פשרה), (לפנים משורת הדין). ¹⁴ The Ramban then goes on to explain that this is one of the Pesukim in the Torah, similar to the Ramban's famous exposition on Kedoshim Tiyu (קדושים תהיו), that provides

general Halachic guidance. Similar to the way that Kedoshim Tiyu provides an overarching paradigm of how to conduct oneself in matters of religious practice vis-à-vis God (בין אדם למקום), the Pasuk of V'Asita HaYashar V'Hatov (וְעֵשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב) broadly guides one in how to conduct oneself with regards to societal issues (בין אדם לחבירו). The Torah can never encompass all the different scenarios, problems and situations that arise between people. It therefore provided a cadre of laws that indicate the broad will of God (דעת תורה) which can then be extrapolated to deal with issues that are not addressed directly by the Torah. The verse provides a "meta-Halachik" guiding beacon by which to judge whether one is applying the Torah's will properly; the simple test is whether it is "right and good" and that which results in the person being viewed as "good and upstanding (תם וישר)."

In light of this Ramban, it is possible to rethink what is unique about this Pasuk versus the other instances where the word Yashar appears. It also could shed a different light on what is the deficit of those things that are only Yashar in one's own eyes. In Sefer Shoftim, when it utilizes the refrain, "In those days there was no king in Yisrael, each individual did that which was right in his own eyes (אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה)," it was not necessarily suggesting that there was something inherently wrong with the fact that it is "right in his own eyes" because it is at odds with what is right in God's eyes. Rather, the failure is that it is missing the aspect of Tov (טוב). As the verse in Mishlei states, "The way of each man is right in his own eyes; but God weighs the hearts (כִּלְדָּרְךָ אִישׁ יִשָּׁר) (בְּעֵינָיו)." ¹⁵ Most people believe and probably do that which is righteous in their own eyes, which in many cases might also be objectively right or righteous. Still doing that which is righteous in one's own eyes leaves a very large blind spot and that is what about everyone else? As noted above, the word Tov (טוב) adds an additional dimension to the puzzle which is assessing how one's behavior and righteousness affect those that are around them. The idea of compromise and going beyond the letter of the law is the demand on the individual to forfeit one's rights or

והוא פטור כמו במראה דינר דאחרים דבעו למילף חייבים ור' חייא דלא בעי למילף פטור ולפנים משורת הדין שילם כמו אחרים וכן בעובדא דרבי ישמעאל דזקן ואינו לפי כבודו הוה ועשה לפנים משורת הדין כמו אחרים והכא בשמעתין דהדרינהו בתר תריסר ירחי שתא כ"ע פטורים לכך לא מייתי קרא הכא ומ"מ משום לפנים משורת הדין בעי ליה לאהדורי כיון שאינו מתחסר ממונא אבל בסוף האומנין (שם) בהנהו שקולאי ששברו לו החבית ועשו לו הפסד גדול משום לפנים משורת הדין אין לו להפסיד לכך מייתי קרא למען תלך בדרך טובים. (תוד"ה לפנים בבא מציעא כד:)

¹³ ועשית הישר והטוב בעיני ה' - על דרך הפשט יאמר תשמרו מצות השם ועדותיו וחקותיו ותכנין בעשייתן לעשות הטוב והישר בעיניו בלבד. ולמען ייטב לך - הבטחה, יאמר כי בעשותך הטוב בעיניו ייטב לך, כי השם מטיב לטובים ולישרים בלבותם... (רמב"ן דברים ו, יח.)

¹⁴ ...ולרבותינו בזה מדרש יפה, אמרו זו פשרה ולפנים משורת הדין. והכוונה בזה, כי מתחלה אמר שתשמרו חקותיו ועדותיו אשר צוך, ועתה יאמר גם באשר לא צוך תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו, כי הוא אוהב הטוב והישר: וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיניו וכל משאו ומתנו ותקוניו הישוב והמדינות כלם, אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה, כגון לא תלך רכיל (ויקרא יט טז), לא תקום ולא תטור (שם פסוק יח), ולא תעמוד על דם רעך (שם פסוק טז), לא תקלל חרש (שם פסוק יד), מפני שיבה תקום (שם פסוק לב), וכיו"ב, חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר בכל דבר, עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין, וכגון מה שהזכירו בדינא דבר מצרא (ב"מ קח), ואפי' מה שאמרו (יומא פו). פרקו נאה ודבורו בנחת עם הבריות, עד שיקרא בכל ענין תם וישר: (רמב"ן דברים ו, יח.)

¹⁵ כִּלְדָּרְךָ אִישׁ יִשָּׁר בְּעֵינָיו וְתָנָן לְבֹאֵת יְהוָה: (משלי כא, ב.)

what is rightfully theirs for peace and the greater good of society.¹⁶ Being right and righteous (ישר) does not always produce good (טוב). The Navi notes the absence of a king as that which precipitated a society in which there are people who are Yashar, but there is a lack of good (טוב). That is because the king is the overseer of all his subjects and he therefore ideally will lead and make decisions that incorporate the broader good of society; his presence will sweeten the Yashar with the Tov.

The lack of Tov is not only a deficit with regards to interpersonal and societal matters (בין אדם), but it is also a deficit with regards to religious matters (בין אדם למקום). When choosing the Pasuk that represents Sefer Devarim, Rabbi Elazar passed up many verses that mention doing that which is Yashar in the eyes of God (הַיָּשָׁר) in favor of the verse from this week's Parsha that also incorporates the word Tov. The Midrash Lekach Tov suggests based on the Sifrei later in Sefer Devarim that the proper way to interpret the Pasuk is that one must do that which is Yashar (ישר) in the eyes of man (others) and good (טוב) in the eyes of God.¹⁷ To bolster its position it cites the Mishna in Avot that states, "Rabbie says, 'What is the straight path (דרך ישרה) that one should choose? One that accords honor and glory to the one who adopts such a path and affords him the same from others (כל שהיא תפארת לו מן האדם לעושיה ותפארת לו מן האדם).'"¹⁸ The Rabbeinu Yona explains that following the way of God will clearly

afford the individual honor, but that honor can be significantly enhanced when the individual does it such a manner that it also wins the approval of others or deficient when he ignores the implications of his actions upon others.¹⁹

In the end, the Pasuk in this week's Parsha was chosen as the representative Pasuk of all of Sefer Devarim because it provides a window into the purpose of the Torah and the Mitzvot and that which God expects from us. It is not enough to be right, in the sense of justice and morality, and it is not enough to do that which is right, with regards to one's relationship with God; they both fail without the key ingredient of Tov. The way we affect others is as important as being and doing right. Yashar is lacking without Tov and Tov is deficient without Yashar. Only in unison can they produce the individual that is worthy of inheriting the land of Israel and be the receptacle for God's munificence (וַיָּבֵאתָ לָּךְ וּבָאתָ וַיְרַשְׁתָּ אֶת-הָאָרֶץ) (הַטְּבֵה אֶשְׁרֵי-נִשְׁבַּע יְקֻנָּךְ לְאַבְתְּיָךְ).⁶ "And you shall do that which is right (הַיָּשָׁר) and good in the eyes of God (וְעִשִּׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְקֻנָּךְ)." is the overarching theme of Sefer Devarim and it really is a manifestation of one of the fundamentals of the Torah – Love thy neighbor as oneself (ואהבת) (לרעהך כמוך).²⁰ Your "righteous (ישר)" behavior and conduct should feel to others the way you want others "Yashar" to be experienced by you; this will inevitably lead to the "right" also being Tov.

Shabbat Shalom

¹⁶...ושמא ניתן לפרש כך את הכלל של "ועשית הישר והטוב" וגו': "הטוב" מוסיף כאן על "הישר" ומשנה את אופן עשייתו. בעשותך את "הישר" התחשב ב"טוב" הנעלה יותר. "ישר" הוא המגיע בדין, שהוא נקי מעוולה. "טוב" הוא כל מטרה חיובית שקידומה מתאים לרצון ה'. וזה הוא אפוא הכלל האמור כאן: אפילו הדבר מגיע לך בדין, וותר עליו למען מטרה חיובית טובה, נעלה יותר. הלוקח ב"דינא דבר מצרא", המלוה בדין "השומא" מוותרים על זכותם שאינה ניתנת לערעור; ויותר זה נעשה מתוך התחשבות ברווחתו של השני. בפשרה בעל הדין מקריב מזכותו למען השלום. שם אהבת אחים, כאן אהבת שלום היא ה"טוב" המשנה את אופן עשיית ה"ישר". (רש"י הירש דברים ו,יח)

¹⁷פס': ועשית הישר והטוב – הישר בעיני אדם והטוב בעיני ה'. תנן התם איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם. למען ייטב לך. בזכות ועשית הטוב וירשת את הארץ הטובה: (לקח טוב דברים ו,יח)

¹⁸רבי אומר איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרך של מצות והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה והסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבין: (אבות ב,א)

¹⁹רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם - בהעשות המצות הקדוש ברוך הוא מפואר בהן והן תפארת לעושיהן כי תפארתו היא תפארת אמיתית בבני אדם ולכן יברור לעצמו הדרך ההוא ותפארת לו מן האדם שיעשה המצות בזמן שנאמר [משלי ט"ו כ"ג] ודבר בעתו מה טוב. כי יוכל לעשות בזמן שלא יישר בעיני הבריות ולא יהיה לו פאר בהן ואין זה עושה מצוה שלימה כענין שאחז"ל כל העושה מצוה כמאמרה אפי' גזר דין של שבעים שנה מבטל שגא' [קהלת ח' ד'] באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה וכתבי בתריה שומר מצוה לא ידע דבר רע. גם צריך להתנאות במצות לולב נאה טלית נאה ספר תורה נאה תפילין וכיוצא בהן בענין שיפארוהו בני אדם. וישבחוהו עליהן... (רבינו יונה שם)

²⁰כעין זה בתורה תמימה הערה עד לדברים ו,יח: ...ויש להעיר בכלל מאי מעליותא דפסוק זה יותר על כמה פסוקים בס' דברים שמבואר בהם מדות והנהגות ישרות ורצויות, ולמה זה נעלה על כולם פסוק זה שעל שמו יקרא כל הספר, וי"ל ע"פ המבואר בשבת ל"א א' ואהבת לרעהך כמוך זו היא כל התורה כולה, וכמו שהאדם לעצמו רוצה לעשות אך ישר וטוב כך המוותר לזולתו על שלוה היא זה יסוד כל התורה, ולכן נקרא כל התורה ע"ש מוסד זה: